

<https://doi.org/10.15407/sofs2020.03.016>
УДК 330.341.1

В.М. ГОЛОВАТЮК, доктор економічних наук, головний науковий співробітник,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г.М. Доброва НАН України»,
бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-9278-732X>
e-mail: Golovatyuk.VM@gmail.com

СТРАТЕГІЯ НАУКОЄМНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ТРЕНДУ

Актуальність дослідження обумовлена науково-технологічною та інноваційною периферійністю вітчизняної економічної системи господарювання. Його метою є виявлення характерних ознак і проблем сучасної стратегічно-наукоємної та науково-інноваційної політики в контексті світового соціально-економічного розвитку, а також обґрунтування необхідності формування в Україні нової моделі державної інноваційної політики суспільно-економічного поступу. Дослідження виконано із застосуванням загальнонаукових і статистичних методів, вітчизняних і зарубіжних аналітичних джерел, міжнародної статистики.

В роботі підкреслено, що з початку XXI ст. промислово розвиненими країнами активно впроваджується нова модель державної інноваційної політики соціально-економічного розвитку, спрямована на відновлення промислового виробництва (реіндустріалізацію) на інноваційній основі здебільшого шляхом використання внутрішніх регіональних науково-інноваційних ресурсів.

В Україні зараз переважають регіональні економіки індустріально-аграрного, а не аграрно-індустріального типу, які не здатні забезпечити конкурентоспроможний науково-інноваційний та стратегічно-наукоємний індустріальний розвиток, тобто економічну модель, спроможну знизити суспільно-економічні ризики, пов'язані з інтеграцією в європейський та світовий науково-інноваційний простір. Обґрунтовано, що для реалізації такої моделі потрібно розробити амбітну державну стратегію наукоємно-інноваційного національно-цивілізаційного поступу на базі використання системного механізму кластерно-мережевого нарощування й розвитку наукоємного потенціалу промисловості та національно-регіональної інноваційної інфраструктури, основою функціонування якої мають стати регіональні наукові центри НАН і МОН України.

Цитування: Головатюк В.М. Стратегія наукоємного розвитку: національні особливості в контексті світового тренду. *Наука та наукознавство*. 2020. № 3 (109). С. 16–33. <https://doi.org/10.15407/sofs2020.03.016>

Показано, що українська економіка, яка продовжує залишатись інноваційно-периферійною в контексті світового соціально-економічного розвитку, має шанс стати конкурентоспроможною за рахунок нарощування потенціалу складності виробництва, високих технологій та людського капіталу, враховуючи те, що Україна все ще залишається ракетно-космічною державою.

Ключові слова: стратегія «нової індустріалізації», реіндустріалізація, стратегічно-наукоємний та інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, соціально-економічне середовище, готовність до майбутнього виробництва, регіональні наукові центри НАН і МОН України, ракетно-космічна галузь.

Постановка проблеми. Попри досить суттєвий позитивний світовий досвід стратегічно-наукоємного розвитку країн, масове інтенсивне впровадження стратегії «нової індустріалізації» національних економік у рамках концепції Четвертої промислової революції передусім через нарощування власних внутрішніх ресурсів [1], теоретичне осмислення означеного феномена українськими дослідниками [2], державна влада України обмежується лише прийняттям декларативних документів з цих питань. Тим часом реальна соціально-економічна ситуація в країні щодо забезпечення конкурентоспроможного науково-інноваційного розвитку та зростання добробуту українського суспільства майже не змінюється впродовж усіх років Новітньої доби. Через це країна продовжує залишатись аутсайдером світового науково-технологічного та інноваційного розвитку [3], а проблема ефективної політики стратегічно-наукоємного соціально-економічного розвитку українського суспільства залишається актуальною й на сьогодні.

Метою статті є виявлення характерних ознак і проблем формування стратегічно-наукоємної та науково-інноваційної політики України в контексті сучасного світового тренду — активної реіндустріалізації національних економік з акцентом на використання переважно власних (внутрішніх) ресурсів; визначення особливостей такої політики в стратегічній перспективі з урахуванням умов сьогодення; обґрунтування необхідності формування в Україні нової моделі державної інноваційної політики суспільно-економічного поступу.

Основні результати дослідження. У роботі «Стратегія як революція» («Strategy as Revolution») одного із фундаторів ресурсної концепції теорії стратегії Г. Хамела зазначається, що «розробка стратегії має бути інноваційно-підприємливою» для галузі, в середовищі якої функціонує економічний суб'єкт, оскільки стратегія, на його погляд, є концепцією механізму «конкуренції за майбутнє» та «створення майбутнього». «Революціонери-інноватори руйнують, але їх мета — не руйнування». Революціонери-інноватори як «порушники усталених правил намагаються переосмислити галузь, винайти нове, кинувши виклик старому» [4]. Тут варто звернути увагу на важливу методологічну особливість: «створення майбутнього» дослідником напряму пов'язується із науково-інноваційним розвитком промисловості [5, с. 2—3].

На думку Г. Хамела та К. Прахалади, «Створення майбутнього вимагає необхідності прогнозування майбутнього промисловості» як основи нового конкурентного соціально-економічного середовища. Слід зважити й на те, що «промислове передбачення є синтезом уявлень багатьох людей», а не однієї людини, що забезпечує стратегії спрямованість на «перетворення, які є революційно-інноваційними за результатами та еволюційними у виконанні» [5, с. 7].

Положення Г. Хамела та К. Прахалади стосовно доцільності передбачення тенденцій майбутнього стану економічної системи передусім на базі прогнозування розвитку її промислового сектору як драйвера створення майбутнього підтверджується й особливостями загальносвітового тренду, що став характерним для початку XXI ст. Питома вага валової доданої вартості промислового виробництва у структурі ВВП має слабку тенденцію до повільного зростання як на світовому рівні, так і всередині ЄС (табл. 1). На думку Побиваєва С.О. та Толкачева С.О., це відбувається тому, що «політична та ділова спільнота промислово розвинених країн розпочала реалізацію нової моделі економічного розвитку, сутність якої полягає у відновленні промислового виробництва, або реіндустріалізації» [6, с. 30]. Автори також підкреслюють, що «процеси реіндустріалізації в США та ЄС мають різний характер, відображаючи специфіку цих економік», однак «тренд намітився в стратегіях обох економік досить чітко». На їхню думку, це обумовлено тим, що, відновлення позитивних процесів після світової економічної кризи 2008—2009 рр., за даними міжнародних досліджень, відбулося найшвидше у «промисловому секторі, який, серед іншого, став почасти локомотивом виходу економіки з рецесії» [6, с. 30]; слід також зважати на те, що «вкладена в промисловість грошова одиниця призводить до зростання ВВП на 1,4 відповідної одиниці» [7, с. 9].

Досліджуючи особливості сучасної політики розвитку промислового сектору в розвинених країнах світу, О.Б. Ленчук зазначає, що наразі вони «проявляють серйозну активність у розробленні та прийнятті термінових заходів для якнайшвидшої реіндустріалізації» [8, с. 132] та у створенні нової економіко-організаційної моделі державної промислової політики. На думку дослідниці, концептуальна сутність такої політики полягає в тому, що «вирішуючи проблему реіндустріалізації, розвинені країни Заходу пов'язують її не лише з поверненням промислових виробництв, раніше вивезених за кордон, а з відродженням промисловості на новій високотехнологічній основі. Йдеться про стратегію «нової індустріалізації», яка сьогодні стає детермінантою економічної політики більшості країн розвинутого світу. Основним змістом нової індустріалізації стає процес поширення «проривних технологій», які охоплюють як формування нових галузей і секторів економіки та промисловості, що відтворюють ці проривні технології, так і поширення їх в традиційних галузях промисловості та секторах економіки» [8, с. 133].

Таблиця 1. Динаміка валової доданої вартості за видами економічної діяльності (1990–2018 рр., світ, ЄС, Україна), % ВВП

Додана вартість	1990	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Світ											
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	...	4,9	3,6	3,7	3,6	3,7	3,6	3,5	3,5	3,4	
Промисловість (включаючи будівництво)	...	29,0	27,2	27,4	27,0	26,6	26,4	25,6	25,2	25,5	
Виробництво	...	17,1	15,9	15,8	15,7	15,5	15,5	15,6	15,6	15,6	
Послуги	...	62,2	63,2	62,9	63,4	63,7	64,0	64,9	65,2	65,0	
ЄС											
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	...	2,1	1,4	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	1,4	1,5	1,4
Промисловість (включаючи будівництво)	...	25,1	22,4	22,4	22,2	21,9	21,8	22,0	22,0	21,9	21,9
Виробництво	...	16,8	13,8	14,1	13,8	13,8	13,9	14,3	14,4	14,3	14,2
Послуги	...	62,4	65,9	65,6	65,9	66,1	66,2	66,1	66,0	66,1	66,0
Україна											
Сільське господарство, лісове господарство та рибальство	24,4	14,5	7,4	8,2	7,8	8,8	10,2	12,1	11,7	10,2	10,1
Промисловість (включаючи будівництво)	42,6	30,8	25,9	25,1	24,5	22,7	22,8	21,7	23,2	23,4	23,3
Виробництво	...	16,3	13,2	11,9	12,4	11,3	12,2	11,9	12,2	12,1	11,5
Послуги	28,5	39,5	55,1	53,0	54,0	56,2	54,2	51,2	49,9	50,9	51,3

Джерело: складено автором за матеріалами Світового банку. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.ZS>

Як зазначає О.Б. Ленчук, перші десятиріччя XXI ст. розкривають нові суспільно-економічні ознаки глобального тренду світової економіки, коли саме стратегічна спроможність країни до «перманентного технологічного оновлення починає відігравати першорядну роль у підтримці конкурентоспроможності та розвитку як конкретного бізнесу, так і національної економіки загалом». За результатами своїх досліджень авторка виокремлює три ключові складові нової сучасної моделі державної промислової політики:

1) «науково-технічна політика забезпечує розробку нових технологій (формування технологічної бази) для всіх секторів і галузей економіки (як складових «нової економіки», так і традиційної)»;

2) «інноваційна політика забезпечує як формування «нової економіки» на базі проривних технологій, так і технологічне оновлення традиційних галузей і секторів промисловості»;

3) «нова промислова політика на базі проривних технологій формує галузі вищого технологічного укладу, а на новій технологічній базі забезпечує відновлення та розвиток промислового потенціалу галузей традиційних технологічних укладів» [8, с. 134].

Доцільно звернути увагу й на ту особливість, що, наприклад, у США означені принципи сучасної моделі державної промислової політики реалізуються для створення такого соціально-економічного середовища, яке сприяє генеруванню стратегічних механізмів трансформації вже існуючої інноваційної інфраструктури у нову, яка більшою мірою відповідатиме сучасним світовим викликам наукоємного розвитку. Для цього в країні сформовано мережу Національних інститутів виробничих інновацій у формі консорціумів, до складу яких зазвичай входять університети, промислові компанії, малий бізнес, сервісні та консалтингові установи і обов'язково регіональні органи державної влади [8, с. 137]. За статусом вона є загальнонаціональною, але за характером функціонування кожного із національних інститутів — регіональною. Тобто державна політика реіндустріалізації промисловості країни ґрунтується на посиленні ролі та особливостей регіонального науково-інноваційного потенціалу у загальнонаціональному наукоємному розвитку¹ [9]. І. Дежина та О. Пономарьов зазначають: «Діяльність усіх інститутів носитиме регіональний характер, у той час як сама мережа виробничих інновацій залишиться національною за масштабом і значенням. Передбачається, що важливі технології мають виявлятися саме на локальному рівні і служити інтересам регіону» [9, с. 22].

При цьому кожен із консорціумів вищезгаданої мережі має стати своєрідним регіональним науково-інноваційним центром створення виробничих інновацій, нарощування людського капіталу інноваційного розвитку та ресурсно-компетентнісного потенціалу. «Перед кожним інститутом створеної Національної мережі виробничих інновацій у США, — підкреслюють І. Дежина та О. Пономарьов, — стоїть завдання перетворення на регіональний хаб — майданчик, де фундаментальні дослідження «переплавляються» в нові продукти, а компанії, університети, коледжі та федеральні відомства спільно інвестують у розвиток перспективних технологічних напрямів. Така інфраструктура являє собою ще й унікальну «навчальну фабрику» як базу підготовки студентів і працівників усіх рівнів, а також ме-

¹ В Україні, наприклад, для цього можна було б використати існуючу мережу регіональних наукових центрів НАН і МОН України.

режу центрів колективного користування обладнанням для дрібних виробників, які створюють, тестують і випускають дослідні зразки нових продуктів і здійснюють пробні пуски промислових процесів» [9, с. 21–22].

Політика США, спрямована останніми роками на нову індустріалізацію, сприяла тому, що, за оцінками провідної міжнародної компанії, яка спеціалізується на управлінському консалтингу (Boston Consulting Group, BCG), та розрахунками О.М. Захарова, «число компаній, які почали повертати виробництво в США, впродовж 2016 р. зросло більш ніж на 25 %, число тих, хто розглядає повернення виробництва в найближчому майбутньому, зросло майже на 30 %. При цьому більшість опитаних компаній (60 %) висловили зацікавленість до повернення виробництва в Сполучені Штати» [10, с. 218].

Результатом нової моделі державної промислової політики США, зорієнтованої на нову індустріалізацію та ефективне стимулювання регіонального фактора економіко-інноваційного розвитку, стало те, що в США, за розрахунками О.М. Захарова, «впродовж 2009–2016 рр. обробний сектор промисловості зріс на 20 %». Автор зазначає, що результатом зростання сектору промисловості «можна вважати появу 900 тис. нових робочих місць в період з 2008 по 2016 р., з яких в результаті безпосереднього повернення з-за кордону було створено 80 тис. місць. При цьому ВВП США зріс впродовж 2016 р. більш ніж на 3 %, а виробництво в обробних галузях — на 3,5 %». Передбачається також, що впродовж 2015–2024 рр. у обробному секторі промисловості буде створено від 2,5 до 5 млн робочих місць [8, с. 135].

О.М. Захаров також звертає увагу на те, що в новій державній промисловій політиці США для досягненні цілей активно використовується науково-технічний потенціал національних університетів: «Серед заходів стимулювання процесів реіндустріалізації, що вживаються урядом США, можна відзначити широке використання науково-технічної бази університетів. Так, в США було створено консорціум, очолюваний коледжем Університету Луїзіани (LSU College of Engineering and Science), що складається з п'яти університетів (LSU, Louisiana Tech, Grambling, Southern і University of New Orleans), для підтримки перспективних технологій та їх освоєння. Крім того, Массачусетський технологічний інститут розробив низку програм для підтримки виробництва наступного покоління. Крім цього, в Сполучених Штатах реалізується безліч інших програм, у тому числі регіональних, спрямованих на розширення можливостей використання колективного потенціалу країни» [10, с. 220; 11].

Як зазначає О.Б. Ленчук, США в 2014 р. вже запустили 5 проєктів з формування мережі Національних інститутів виробничих інновацій у формі консорціумів і в найближчій перспективі планують наростити їх чисельність до 45 [8, с. 137].

Отже, запровадження мережі Національних інститутів виробничих інновацій у формі консорціумів (регіональних науково-інноваційних центрів)

з широким залученням науково-технічної бази університетів регіонів засвідчує, що в сучасній державній промисловій політиці США активно застосовуються механізми, які ґрунтуються на використанні регіонального науково-технологічного фактора для нарощування промислово-інноваційного потенціалу країни як головного драйвера стратегічного наукоємного розвитку. Доцільно також звернути увагу й на ту обставину, що, за оцінками Бюро економічного аналізу Міністерства торгівлі США [12], обробна промисловість створює максимальний мультиплікативний ефект в економіці — 1,4² [7, с. 9]. Окрім того обробна промисловість США «характеризується високою концентрацією представників середнього класу та висококваліфікованих робочих. Тут задіяний суттєвий інтелектуальний потенціал, працюють майже 15 % усіх вчених та інженерів країни, що більше, ніж в освіті (11,5 %), в органах влади всіх рівнів (10,7 %) та інших секторах». Загалом обробна промисловість США розглядається як основа забезпечення національної безпеки країни [13, с. 37].

Проблемі сучасного погляду на важливість політики відновлення промислового виробництва присвячена низка досліджень ООН з промислового розвитку. У «Звіті про промисловий розвиток — 2016», зокрема, підкреслено, що промисловість (передусім обробна) як і раніше «відіграє ключову роль в забезпеченні довгострокових структурних змін. Вона забезпечує формальну зайнятість у сферах з високою продуктивністю праці на ранніх етапах розвитку, а також стимулює розвиток технологій та інновацій, що забезпечують стійке зростання продуктивності праці в обробній промисловості та інших галузях. Крім того, обробна промисловість впливає на зайнятість, заробітну плату, технологічну модернізацію і стійкість на різних етапах розвитку. Причиною цього є те, що обробна промисловість змінює структуру економіки, зазвичай забезпечуючи перехід від трудомістких видів економічної діяльності до більш капіталомістких і технологічностістких. Розширення використовуваного капіталу і технологій також призводить до змін у вироблених товарах і виробничих процесах у кожній з підгалузей обробної промисловості» [14, с. 2].

Отже, промисловість у сучасних умовах світового суспільно-економічного розвитку залишається головною рушійною силою наукоємного економічного зростання як в економічно розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, «багато в чому завдяки її високій продуктивності та широким можливостям для впровадження інновацій» [14, с. 41]. Сучасна інноваційна промисловість країни (звичайно, якщо вона є) може бути тим базовим фактором (драйвером) конкурентоспроможності національної економіки в умовах лібералізації, який здатен генерувати інноваційний розви-

² Це означає, що на кожний створений 1,0 долар доданої вартості в обробній промисловості додаткова додана вартість ВВП, створена іншими секторами економіки, складає 1,4 долара.

ток інших секторів економіки. Нові концепції науково-інноваційного розвитку промисловості лише підтверджують і посилюють її провідну роль як драйвера системного стратегічно-наукоємного розвитку економіки.

Узагальнюючи проведений вище аналіз, можна стверджувати, що особливістю сучасної світової політики «нової індустріалізації» є нарощування внутрішнього стратегічно-наукоємного потенціалу національних економік, який визначає готовність країн до майбутнього наукоємно-інноваційного виробництва на основі власних внутрішніх ресурсів, а також активного розвитку регіонально-мережевого науково-технологічного потенціалу (науково-технологічної інфраструктури).

Якщо в США використання регіонального науково-технологічного фактора (мережі Національних інститутів виробничих інновацій у формі консорціумів) для нарощування промислово-інноваційного потенціалу країни розглядається як головний драйвер сучасного стратегічно-наукоємного розвитку, то в Україні подібний регіонально-мережевий механізм було створено ще в середині ХХ ст. на базі ресурсів регіональних наукових центрів НАН і МОН України (на той час — «наукові центри Академії наук УРСР», далі — РНЦ).

Мережа РНЦ як теоретична основа та технологічна база розвитку й нарощування потенціалу інноваційної інфраструктури є реально діючим науково-організаційним та фінансово-економічним механізмом стратегічно-наукоємного інноваційного розвитку національної економіки, який враховує специфіку використання соціально-економічних й соціокультурних регіональних особливостей українського суспільства.

Наявність РНЦ є унікальною особливістю української економіки, що створює реальний потенціал розвитку й нарощування стратегічно-інноваційних можливостей її конкурентоспроможності. РНЦ найбільшою мірою адекватні концепції просторових економічних кластерів національного науково-інноваційного розвитку, метою яких є розроблення та реалізація ефективної стратегічно-наукоємної регіональної політики країни, орієнтованої на поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів.

Але впродовж Новітньої доби мережа РНЦ, на жаль, не стала ефективним інструментом державної науково-інноваційної політики України, що суттєво знижує перспективи інтенсивного нарощування конкурентоспроможності країни. Хоча основні концептуальні положення та принципи функціонування мережі РНЦ створюють методологічну основу механізму нової моделі державної регіонально-відповідальної стратегічно-наукоємної політики розвитку національної економіки, що забезпечує можливість для включення в міжнародну конкуренцію не окремих регіональних активів, а сукупний потенціал, сконцентрований у блоках (групах) регіонів.

РНЦ, як інноваційно-інвестиційні соціально-економічні кластери, в реаліях сьогодення можуть стати наукоємно-інноваційними центрами глобальної конкуренції України за світові інвестиції, нарощування потенціалу

складності вітчизняного виробництва, розвитку високих технологій та людського капіталу, що забезпечить готовність країни до майбутнього науко-мно-інноваційного виробництва.

Натомість сучасні українські реалії такі, що Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. схвалюється державна «Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» (далі — Стратегія), де, зокрема, зазначено, що в «сфері переробної промисловості — основі високотехнологічного виробництва — конкурують між собою держави з дешевою робочою силою (переважно розташовані у субтропічному та тропічному кліматі, де вартість життя істотно нижча, ніж в Україні) та розвинуті держави із стабільним і сприятливим інвестиційним кліматом, який дозволяє мінімізувати інвестиційні ризики під час створення високотехнологічних виробництв. За таких конкурентних умов Україна не має достатньо переваг, аби бути конкурентною у переробній промисловості».

Але наведений у Стратегії висновок 1) не відповідає сучасним світовим трендам щодо внеску доданої вартості промисловості у ВВП (табл. 1); 2) суперечить особливостям сучасної світової інноваційно-промислової політики економічно розвинених країн та країн, що розвиваються, тобто курсу на інтенсивне відновлення промисловості (реіндустріалізацію) на базі нової організаційно-економічної моделі, побудованої на інноваційних засадах; 3) методологічно та емпірично не обґрунтований і взагалі не відповідає реальній дійсності, оскільки, за даними звіту Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) «Готовність до майбутнього виробництва 2018» (The Readiness for the Future of Production Report 2018) [15], Україна за «складністю виробництва» серед 100 досліджуваних країн отримала оцінку в 6,0 балів та 41 ранг, за «масштабністю виробництва» — 3,9 бала та 57 ранг. Як бачимо, міжнародні дослідження засвідчують, що за складністю виробництва українська економіка зберігає конкурентоспроможність.

Важливою є також та обставина, що структурні фактори виробництва оцінюють стратегічні виробничі можливості окремих країн світу через призму використання ними ключових технологій Четвертої індустріальної революції [15, с. 1—2]. Такі технології стимулюють розвиток як нових високотехнологічних індустріальних технологій, так і бізнес-моделей, і «кардинально трансформують глобальні виробничі системи».

Заради справедливості слід зазначити, що і такий драйвер виробництва в Україні, як «людський капітал», також отримав конкурентоспроможну міжнародну оцінку в 5,8 бала (34 ранг). Загалом це достатньо високий рівень потенціалу означеного драйвера, який можна мобілізувати на досягнення стратегічно-інноваційних цілей вітчизняної економіки. Натомість драйвер «технології та інновації» отримав оцінку в 3,5 бала (74 ранг), драйвер «інституційна структура» — 3,4 бала (94 ранг), потенціал яких суттєво знижує конкурентоспроможні можливості української економіки.

У Стратегії також зазначено, що її метою є «розбудова національної інноваційної екосистеми для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки...». Зрозуміло, що «підвищення рівня інноваційності національної економіки» має ґрунтуватися насамперед на «швидкому та якісному перетворенні креативних ідей в інноваційні продукти та послуги» у промисловості. Але чи можливо досягти означену мету в Україні, коли Стратегію розробляло Міністерство освіти і науки України, функції якого аж ніяк не пов'язані з масовим впровадженням інноваційних продуктів та послуг? Хоча в Стратегії підкреслено, що «промисловість зможе бути рушієм прискорення економічного розвитку та якісних змін у структурі економіки лише після суттєвої модернізації, виправлення ситуації зі зношеністю основних фондів на більше ніж 80 відсотків та впровадження новацій і переходу до виробництва конкурентоспроможних продуктів з високою часткою доданої вартості», але стратегічні механізми такої інноваційної модернізації промисловості не наведено.

Якщо розглядати контент такої «Стратегії» з позицій ресурсної концепції теорії стратегії, то не зрозуміло, які «ключові (кінцеві) продукти» та «ключові компетенції» забезпечать Україні в 2030 р. такий рівень конкурентної позиції (стратегічного конкурентного позиціонування) в міжнародному ринковому середовищі, який необхідний для досягнення суспільно-економічного благополуччя громадян країни. Отже, цей документ, схвалений Кабінетом Міністрів України, навряд чи можна вважати «державною стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності» країни. Тому виправданим кроком буде створення Міністерства промисловості та інновацій України, яке професійно та відповідально займатиметься реалізацією державної стратегічно-випереджальної промислово-інноваційної політики, а Міністерство освіти і науки України зосередиться на виконанні дійсно властивої йому функції — удосконалення освітнього процесу.

Втім, на підставі звіту ВЕФ «Готовність до майбутнього виробництва 2018» можна вважати, що промисловість України, наростивши в стратегічній перспективі науково-інноваційний потенціал складності та масштабності виробництва (структурні фактори виробництва) і людського капіталу, здатна стати базовою платформою (драйвером) для системного наукоємного розвитку всієї національної економіки.

Отже, виходячи із сутності ресурсної концепції теорії стратегії в сучасному її трактуванні («випереджаюче створення та розвиток унікальних ресурсів» і власних конкурентних компетенцій (переваг) як запоруки лідерства), а також враховуючи позиції України в порівнянні з провідними країнами світу в контексті звіту ВЕФ «Готовність до майбутнього виробництва 2018» [15]), можна вважати, що ***нарощування ресурсно-компетентісного та науково-інноваційного потенціалу України за структурними факторами готовності до майбутнього виробництва зможе стати тим національним***

локомотивом реалізації системної політики стратегічно-наукоємного розвитку вітчизняної економіки, який зможе забезпечити країні гідну міжнародну конкурентоспроможність і суттєво покращити добробут українського суспільства.

Таким чином, щоб побудувати по-справжньому демократичну країну, в якій національна економіка забезпечує *конкурентоспроможний науково-інноваційний та високотехнологічний індустріальний розвиток*, а також зниження ризиків, пов'язаних з інтеграцією в європейський та світовий науково-інноваційний простір, Україна потребує амбітної цивілізаційної стратегії наукоємного національного поступу, системна реалізація якої забезпечить її входження в групу *провідних країн світу із сильною сучасною базою виробництва та сильними позиціями (драйверами) для майбутнього наукоємного виробництва.*

Якщо говорити про стратегію національного науково-інноваційного соціально-економічного розвитку, то нам важливо створювати свої власні конкурентні компетенції та на цій основі формувати власну унікальну стратегію майбутнього наукоємного виробництва, спрямовану на забезпечення зростання конкурентоспроможності української економіки на основі наукоємно-інноваційних промислових виробництв при вирішенні стратегічно важливого завдання національної політики — інтеграції в європейське транснаціональне соціально-економічне середовище. Тому ми вважаємо, що для розроблення концептуальних положень стратегії слід використати дослідження ВЕФ про стратегічний, на їх погляд, двошвидкісний та ще більш поляризований наукоємний розвиток світової економіки (про що йдеться у вищезгаданому звіті ВЕФ), який обумовлений досить швидкими та масштабними технологічними змінами в економічно розвинених економіках у порівнянні з рештою країн світу.

У контексті стратегічно-наукоємного поступу доцільно навести концептуальні положення звіту ВЕФ. Виходячи з результатів досліджень особливостей світового соціально-економічного розвитку автори звіту ВЕФ вважають, що «виробництво є одним із декількох каталізаторів прискорення економічного зростання, якого країни прагнуть досягти задля підвищення добробуту людей та досягнення інших цілей» [15, с. 5]. Тому для аналізу ними було відібрано 100 країн, що представляють усі регіони світу і забезпечують понад 96 % світової доданої вартості, створеної промисловим виробництвом, та більше 96 % світового ВВП [15, с. 8].

Методологія аналізу готовності країн до майбутнього виробництва ґрунтується на двох різних компонентах: по-перше, на сукупності шести факторів (драйверів) виробництва («технології та інновації» (питома вага цієї складової серед усіх драйверів виробництва складає 20 %), «людський капітал» (20 %), «глобальна торгівля та інвестиції» (20 %), «інституційна структура» (20 %), «попит на навколишнє (споживче) середовище» (15 %), «невичерпність ресурсів» (5 %)); по-друге, на сукупності двох структурних

факторів виробництва («складність виробництва» (60 %) та «масштабність виробництва» (40 %)) [15, с. vii].

Основними робочими гіпотезами дослідження визначено такі: 1. Найважливішими факторами готовності країн до майбутнього наукоємного виробництва є 4 драйвери із 6 — «технологія та інновації», «людський капітал», «інституційна структура» і «глобальна торгівля та інвестиції», оскільки згідно з їхніми розрахунками для цих драйверів характерні найсильніші кореляційні зв'язки з таким структурним фактором виробництва як «економічна складність виробництва». 2. «Масштабність виробництва» не є передумовою готовності країн до майбутнього виробництва. «Економічна складність виробництва» є більш важливою детермінантою, ніж «масштабність виробництва», для оцінки готовності країн до майбутнього наукоємного виробництва. Обґрунтовується ця гіпотеза тим, що така властивість соціально-економічного середовища як «спроможність накопичувати, об'єднувати та використовувати знання, уособлені в людях і технологіях, для створення цілої низки унікальних продуктів з часом ставатиме все більш важливою конкурентною перевагою» з точки зору готовності країни до наукоємного майбутнього [15, с. x].

На цій підставі авторами звіту ВЕФ зроблено важливий методологічний висновок: якщо «економічна складність виробництва» є більш вагомою детермінантою при оцінюванні готовності країн до майбутнього виробництва, ніж «масштабність виробництва», тоді «невеликі країни, зокрема такі як Швейцарія або Сінгапур, не обов'язково матимуть не вигідне становище порівняно з країнами — глобальними гігантами», які домінуватимуть за детермінантою «масштабність виробництва» (наприклад США, Німеччина та ін.) [15, с. x].

Для української економіки, яка продовжує залишатись інноваційно-периферійною в контексті світового соціально-економічного розвитку³ [3], це означає можливість досягнення конкурентоспроможності через нарощування потенціалу складності виробництва. Стосовно можливостей України щодо нарощування потенціалу складності виробництва та високих технологій слід нагадати, що вона все ще залишається ракетно-космічною державою (табл. 2, 3).

За словами радника голови Державного космічного агентства України Е.І. Кузнєцова, в Україні був сконцентрований суттєвий потенціал «ракетно-космічного комплексу колишнього СРСР, а після його розпаду залишилося близько третини всього наукового, технічного і виробничого потенціалу в галузі ракетно-космічних технологій. Зокрема, це унікальне та одне з кращих конструкторських бюро в світі — «Південне», а також не менш

³ У рейтингу інноваційних економік світу за даними Інноваційного індексу Bloomberg 2020 Україна в порівнянні з минулорічним Індексом втратила три позиції та посіла 56 місце із 60.

унікальне ракетобудівне підприємство «Південний машинобудівний завод» (Дніпро), що спеціалізується на виробництві міжконтинентальних балістичних ракет, космічних ракет-носіїв і космічних апаратів. У 1990 році «Південмаш» виробляв близько 100 ракет на рік: як бойових, так і цивільних. КБ «Південне» займалося конструюванням ракет-носіїв і космічних апаратів. За роки існування КБ було створено й запущено в космос більше 400 космічних апаратів, серед них супутники дистанційного зондування Землі та наукові супутники» [17].

Вже в період Новітньої доби в Україні внаслідок «виконання п'яти космічних програм було забезпечено збереження підприємств і конструкторських бюро, сформовано компактну й ефективну космічну галузь країни, забезпечено вихід на міжнародний космічний ринок». Це дало можливість створити й запустити в космос 27 космічних апаратів, 159 ракет-носіїв (РН) вітчизняного виробництва стартували з 6 космодромів світу, ними виведено на орбіти 370 космічних апаратів на замовлення 25 країн світу. Крім цього, «виготовлено прилади систем управління для 263 РН «Союз», 179 РН «Протон», 66 РН «Зеніт», 46 РН «Молния», 38 РН «Циклон», 28 РН «Рокот», 22 РН «Дніпро», 3 РН «Стрела», 29 космічних апаратів різного призначення й для базового модуля «Зоря» для міжнародної космічної станції (МКС)» [18].

Можна було б навести й інші позитивні приклади розвитку ракетно-космічної галузі України, де сконцентровано вітчизняний науково-інноваційний та високотехнологічний потенціал, здатний створити базу для інноваційної промисловості країни, яка могла б бути драйвером стратегіч-

Таблиця 2. Запуски ракет-носіїв, створених українськими підприємствами або з їх участю, 1992–2018 рр.*

Модель	Циклон-2	Циклон-3	Зеніт-2	Дніпро	Зеніт-3SL	Зеніт-3SLB	Антарес	Вега
Запуски	14	33	22	22	36	11	9	12

*З 1992 р. виведено на космічну орбіту 159 ракет-носіїв вітчизняного виробництва з 6 космодромів світу з понад 370 космічними апаратами на замовлення 25 країн світу

Джерело: дані Державного космічного агентства України [16, с. 8].

Таблиця 3. Космічні апарати, створені в Україні в 1992–2018 рр.*

Модель	Цілина-2	Цілина-Д	Цілина-Р	Тайфун-1	Тайфун-2	Коронас-1	Коронас-Ф
Кількість	12	2	1	2	1	1	1
Модель	Океан	Океан-0	Січ-1	Січ-1М	Мікрон	ЄгиптCat-1	Січ-2
Кількість	1	1	1	1	1	1	1

*Запущено 27 космічних апаратів різного призначення, розроблених в КБ «Південне» та виготовлених на ВО «Південмаш»

Джерело: дані Державного космічного агентства України [16, с. 8].

но-наукоємного розвитку всієї економіки. Однак слід зазначити, що відсутність державної науково-інноваційної промислової політики, спрямованої в майбутнє, веде до деградації як потенціалу вітчизняної ракетно-космічної галузі (за якою Україна ще входить у дев'ятку країн світу, що мають повний цикл виробництва ракет-носіїв), так і всієї української економіки. У цьому зв'язку доцільно звернути увагу хоча б на те, що за даними ООН⁴ державні витрати на космос в Україні в 2014 р. (дол. США) були в 3,4 раза менше, ніж у Казахстані, та в 1,7 раза менше, ніж у Білорусі [19].

«Незважаючи на світовий тренд активізації космічної діяльності, — зазначають експерти Аналітичного центру «Нова соціальна та економічна політика», — в Україні вона згортається». Впродовж 2013—2018 рр. кількість пусків ракет у світі зросла з 82 до 114, а участь України в них зменшилась з 7 до 4 (з 8,5 % до 3,5 %). Хоча Україна все ще має достатній конструкторський і виробничий потенціал, щоб «виготовляти цілком готовий продукт», нам все частіше відводять роль «підмайстра» [20].

Зрозуміло, що за таких тенденцій розвитку ракетно-космічної галузі в Україні навряд чи можна розраховувати на ефективне впровадження положень «Концепції реалізації державної політики в сфері космічної діяльності на період до 2032 року» (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2011 р. № 238-р), яка спрямована на вирішення проблеми зменшення «диспропорції між рівнем космічного потенціалу та його впливом на вирішення актуальних загальнодержавних і суспільних завдань», в результаті чого передбачається «підвищення ефективності використання космічного потенціалу для вирішення актуальних завдань соціально-економічного, екологічного, культурного, інформаційного і науково-освітнього розвитку суспільства, забезпечення національної безпеки та захисту геополітичних інтересів держави» [21].

Висновки. Особливістю політики «нової індустріалізації» є нарощування стратегічно-наукоємного потенціалу готовності країни до майбутнього наукоємно-інноваційного виробництва з акцентом на власні внутрішні ресурси. Такий підхід стає на сьогодні стратегічним курсом соціально-економічної політики більшості країн розвиненого світу. Основним змістом політики «нової індустріалізації» є процес поширення «проривних технологій» як на нові, так і на традиційні галузі промисловості з метою нарощування національного стратегічно-наукоємного потенціалу готовності країн до майбутнього наукоємно-інноваційного виробництва.

Отже, промисловість у сучасних умовах світового суспільно-економічного розвитку не лише продовжує залишатися головною рушійною силою стратегічно-наукоємного соціально-економічного зростання та розвитку як

⁴ У рейтингу інноваційних економік світу за даними Інноваційного індексу Bloomberg 2020 Україна в порівнянні з минулорічним Індексом втратила три позиції та посіла 56 місце із 60.

в економічно розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, «багато в чому завдяки її високій продуктивності та широким можливостям для впровадження інновацій», а й стає локомотивом формування науково-інноваційної економіки загалом. Сучасна інноваційна промисловість країни є тим базовим фактором, який здатен генерувати інноваційний розвиток інших секторів економіки.

Сучасні концепції політики науково-інноваційного розвитку промисловості лише підтверджують її ефективність та посилюють її базову провідну роль як драйвера системного наукоємного розвитку економіки.

Це означає, що українська економіка, яка продовжує залишатись інноваційно-периферійною в контексті світового соціально-економічного розвитку, має шанс стати конкурентоспроможною за рахунок нарощування потенціалу складності виробництва, людського капіталу та високих технологій. Україна все ще залишається ракетно-космічною державою з домінуванням регіональних економік індустріально-аграрного, а не аграрно-індустріального типу. Це вимагає докорінної зміни її стратегічно-наукоємної політики в напрямі інтенсивного формування індустріально-аграрного ресурсно-компетентнісного потенціалу на базі технологій «Індустрії 4.0» для забезпечення продуктивної науково-інноваційної конкурентоспроможності в сучасному глобальному соціально-економічному середовищі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Белов В. Новая промышленная стратегия Германии — возврат к дирижизму? [Электронный ресурс]. URL: www.instituteofeurope.ru/publications/analytics (дата обращения: 14.10.2019).
2. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: моногр. К.: НІСД, 2009. 336 с.
3. Ukrinform [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-economy/2859496-ukraine-down-in-bloomberg-innovation-index.html> (дата звернення: 30.04.2020).
4. Hamel G. Strategy as Revolution. Harvard Business Review [Electronic resource]. URL: <https://hbr.org/1996/07/strategy-as-revolution> (last accessed: 30.04.2020).
5. Hamel G., Prahalad C.K. Competing for the Future [Electronic resource]. URL: https://atumidtdk/.../hamel_prahalad_1994_competing-for-t... (last accessed: 30.04.2020).
6. Побываев С.А., Толкачев С.А. Реиндустриализация в США и ЕС. *Мир новой экономики*. 2015. № 2. С. 29—36. URL: <https://wne.fa.ru/jour/issue/archive> (дата обращения: 30.04.2020).
7. The future of manufacturing opportunities to drive economic growth. World Economic Forum. Geneva. April 2012 [Electronic resource]. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rc=t=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewj-gavt_7TnAhV2AhAIHcn3A1sQFjAAegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.nist.gov%2Fdocument%2Ffuture-manufacturing42012pdf&usg=AOvVaw2ztCUr7gqcDL32oQ SXyrT (last accessed: 30.04.2020).
8. Ленчук Е. Б. Курс на новую индустриализацию — глобальный тренд экономического развития. *Проблемы прогнозирования*. 2016. № 3(156). С. 132—143. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kurs-na-novuyu-industrializatsiyu-globalnyy-trend-ekonomicheskogo-razvitiya> (дата обращения: 26.12.2019).

9. Дежина И., Пономарев А. Перспективные производственные технологии: новые акценты в развитии промышленности. *Форсайт*. 2014. Т. 8. № 2. С. 16—29. URL: <https://foresight-journal.hse.ru/archive.html> (дата обращения: 30.04.2020).
10. Захаров А.Н. Перспективы реиндустриализации развитых экономик (США, Канада и Австралия). *Вестник МГИМО-Университета*. 2018. № 1(58). С. 213—245. URL: <https://vestnik.mgimo.ru/jour/article/view/758> (дата обращения: 30.04.2020).
11. LSU faculty lead efforts to win \$20 million grant to form Louisiana Advanced Manufacturing Consortium [Electronic resource]. *EurekAlert! Science News*. 03.08.2015. URL: https://www.eurekalert.org/pub_releases/2015-08/lsu-1f080315.php (last accessed: 10.01.2020).
12. Бюро экономического анализа [Электронный ресурс]. URL: <http://ecsocman.hse.ru/text/20089159/> (дата обращения: 30.04.2020).
13. Варнавский В.Г. Глобальная конкурентоспособность обрабатывающей промышленности США. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 2. С. 34—46. URL: https://www.imemo.ru/jour/meimo/index.php?page_id=1248&file=https://www.imemo.ru/files/File/magazines/meimo/02_2015/34-46_VARNAVSKIИ.pdf (дата обращения: 30.04.2020).
14. Организация Объединенных Наций по промышленному развитию, 2015. Отчет о промышленном развитии — 2016. Роль технологий и инноваций во всеохватывающем и устойчивом промышленном развитии. Обзор. Вена [Электронный ресурс]. URL: https://www.unido.org/sites/.../2015.../EBOOK_IDR2016_OVERVIEW_RUSSIAN_0.... (дата обращения: 30.04.2020).
15. The Readiness for the Future of Production Report 2018 [Electronic resource]. URL: https://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf (last accessed: 30.04.2020).
16. Український космос. К.: Центр «Спейс-Інформ», 2018. 80 с.
17. Голубева Е. Воспоминания о былой славе. Почему украинская космическая отрасль пришла в упадок [Электронный ресурс]. URL: <https://112.ua/statji/vospominaniya-obyloy-slave-rochemu-ukrainskaya-kosmicheskaya-otrasl-prishla-v-upadok-494645.html> (дата обращения: 30.04.2020).
18. Кузнецов Е., Бондар М. Високі обрії космічної науки [Електронний ресурс]. *Дзеркало тижня*. 2017. № 25. URL: https://dt.ua/macrolevel/visoki-obriyi-kosmichnoyi-nauki-247127_.html (дата звернення: 30.04.2020).
19. Space exploration in the space economy [Electronic resource]. URL: <http://www.unoosa.org/documents/pdf/copuos/stsc/2016/symp-01E.pdf> (last accessed: 30.04.2020).
20. Украина остается в клубе мировых космических держав, однако из-за недофинансирования потенциал отрасли продолжает снижаться [Электронный ресурс]. URL: <http://www.newser.com.ua/new/1166> (дата обращения: 30.04.2020).
21. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 березня 2011 р. N 238-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-2011-%D1%80...> (дата звернення: 30.04.2020).

Одержано 13.05.2020

REFERENCES

1. Belov, V. The new industrial strategy of Germany — a return to conducting? Retrieved from www.instituteofeurope.ru/publications/analytics (last accessed: 14.10.2019) [in Russian].
2. Zhalilo, Ya. A. (2009). *Theory and practice of formation of effective economic strategy of the state*. Kyiv: NISD. 336 [in Ukrainian].
3. Ukrinform. Retrieved from <https://www.ukrinform.net/rubric-economy/2859496-ukraine-down-in-bloomberg-innovation-index.html> (last accessed: 30.04.2020) [in Ukrainian].

4. Hamel, G. Strategy as Revolution. Harvard Business Review. Retrieved from <https://hbr.org/1996/07/strategy-as-revolution> (last accessed: 30.04.2020).
5. Hamel, G., Prahalad, C.K. Competing for the Future. Retrieved from https://atumidk.dk/.../hamel_prahalad_1994_competing-for-t... (last accessed: 30.04.2020).
6. Pobyvaev, S.A., Tolkachev, S.A. (2015). Reindustrialization in the USA and the EU. *The world of the new economy*, 2, 29–36. Retrieved from <https://wne.fa.ru/jour/issue/archive> (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].
7. The Future of Manufacturing Opportunities to drive economic growth. World Economic Forum. Geneva. April 2012. Retrieved from https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewj-gavt_7TnAhV2AhAIHcn3A1sQFjAAegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.nist.gov%2Fdocument%2Ffuture-manufacturing42012pdf&usq=AOvVaw2ztCUr7gqcDL32oQSXYprT. (last accessed: 30.04.2020).
8. Lenchuk, E. (2016). The course towards a new industrialization — the global trend of economic development. *Forecasting problems*, 3(156), 132–143. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/kurs-na-novuyu-industrializatsiyu-globalnyy-trend-ekonomicheskogo-razvitiya> (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].
9. Dezhina, I., Ponomarev, A. (2014). Promising production technologies: new accents in the development of industry. *Foresight*, 2, 16–29. Retrieved from <https://foresight-journal.hse.ru/archive.html> (last accessed: 26.12.2019) [in Russian].
10. Zakharov, A.N. (2018). Prospects for the reindustrialization of developed economies (USA, Canada and Australia). *Bulletin of MGIMO-University*, 1(58), 213–245. Retrieved from <https://vestnik.mgimo.ru/jour/article/view/758> (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].
11. LSU faculty lead efforts to win \$20 million grant to form Louisiana Advanced Manufacturing Consortium. EurekAlert! Science News. 03.08.2015. Retrieved from https://www.eurekalert.org/pub_releases/2015-08/lisu-1f1080315.php.
12. Bureau of Economic Analysis (BEA). Retrieved from <http://ecsocman.hse.ru/text/20089159/> (last accessed: 10.01.2020) [in Russian].
13. Varnavsky, V.G. (2015). US Global Manufacturing Competitiveness. *World economy and international relations*, 2, 34–46. Retrieved from https://www.imemo.ru/jour/meimo/index.php?page_id=1248&file=https://www.imemo.ru/files/File/magazines/meimo/02_2015/34-46_VARNAVSKII.pdf (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].
14. United Nations Industrial Development Organization, 2015. Industrial Development Report 2016. The role of technology and innovation in inclusive and sustainable industrial development. Overview. Vein. Retrieved from https://www.unido.org/sites/.../2015.../EBOOK_IDR2016_OVERVIEW_RUSSIAN_0... (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].
15. The Readiness for the Future of Production Report 2018. Retrieved from https://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf. (last accessed: 30.04.2020).
16. Ukrainian space (2018). Kyiv: Space-Inform Center, 80 [in Ukrainian].
17. Golubeva, E. Memories of former glory. Why the Ukrainian space industry fell into decay. Retrieved from <https://112.ua/statji/vospominaniya-o-byloy-slave-pochemu-ukrainskaya-kosmicheskaya-otrasl-prishla-v-upadok-494645.html> (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].
18. Kuznetsov, E., Bondar, M. (2017). High horizons of space science. *Mirror of the week*. 25. Retrieved from https://dt.ua/macrolevel/visoki-obriyi-kosmichnoyi-nauki-247127_.html (last accessed: 30.04.2020) [in Ukrainian].
19. Space exploration in the space economy. Retrieved from <http://www.unoosa.org/documents/pdf/copuos/stsc/2016/symp-01E.pdf>. (last accessed: 30.04.2020).
20. Ukraine remains in the club of world space powers, however, due to underfunding, the potential of the industry continues to decline. Retrieved from <http://www.newsep.com.ua/new/1166> (last accessed: 30.04.2020) [in Russian].

21. Directive of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 30, 2011 No 238-p “On approval of the Concept of the implementation of state policy in the field of space activities for the period up to 2032”. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-2011-%D1%80...> (last accessed: 30.04.2020) [in Ukrainian].

Received 13.05.2020

V.M. Golovatyuk, Dsc (Economics), leading researcher, Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies of the NAS of Ukraine, 60, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9278-732X>
e-mail: Golovatyuk.VM@gmail.com

R&D INTENSIVE DEVELOPMENT STRATEGY FOR UKRAINE: NATIONAL FEATURES IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL TREND

The relevance of the study is due to the peripheral status of R&D and innovation in the economic system of Ukraine. Its aim is to identify the characteristics and problems of modern strategic R&D intensive and innovation policy in the global socio-economic context, and to justify the need for a new model of the national innovation policy for the socio-economic progress. The study is made using general scientific and statistical methods, domestic and foreign analytical sources, and international statistics.

It is emphasized that since the beginning of the 21th century developed countries have been actively implementing a new model of the national innovation policy, aiming to revive industrial production (reindustrialization) on the innovation grounds mainly through exploiting internal regional resources of R&D and innovation.

The Ukrainian economy is dominated in our days by regional economies of industrial-agrarian rather than agrarian-industrial type, which are incapable to promote an industrial development driven in a strategic perspective by competition, R&D and innovation, i. e. an economic model capable to reduce the socio-economic risks associated with integration in the global and European research and innovation area. It is demonstrated that such a model cannot be implemented unless an ambitious national strategy for R&D and innovation driven development is elaborated, based on a system mechanism of cluster-network building and development of R&D intensive industry and national-regional innovation infrastructures; its operation has to rely upon Regional Research Centers of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ministry for Education and Science of Ukraine.

It is shown that the Ukrainian economy, which continues to be peripheral in the innovation terms in the global socio-economic context, still has a chance to become competitive due to opportunities to increase the potential of production complexity, high technology and human capital, given that Ukraine still remains a country with the rocket and space industry.

Keywords: *strategy of “new industrialization”, re-industrialization, R&D and innovation driven development, competitiveness, socio-economic environment, industry, readiness for future production, Regional Research Centers of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ministry for Education and Science of Ukraine, rocket and space industry.*